

**Dictamen de la Comissió Cívica de Patrimoni de les Terres de l'Ebre sobre
l'estat i propostes per a la recuperació dels ponts sobre el riu Sénia
(Montsià – Baix Maestrat)**

1. Motivació del dictamen

En la reunió de la Comissió Cívica del Patrimoni de les Terres de l'Ebre (d'ara endavant CCP-TE) del 5 d'octubre de 2012 celebrada a Mora la Nova, es va avaluar la petició presentada pel grup "Los Taulons".

En aquesta petició d'informe se centra en els ponts que creuen el riu Sénia i uneixen el terme municipal d'Ulldecona (Catalunya) i Sant Rafel de Riu (Comunitat Valenciana) i es sol·licita que es valori l'estat de conservació.

Els membres de la CCP-TE assistents a la reunió van entendre que els objectius plantejats en la petició encaixaven dintre de les línies de treball que estableix el Reglament de Règim Intern i, per tant, van donar per unanimitat el vist-i-plau per elaborar un pre-informe que estudiés el cas. Amb les consideracions i conclusions d'aquest pre-informe es redacta el present dictamen.

2. Fonaments de dret

1. Llei 9/1993, de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català

2. Llei 5/2007, de 9 de febrer, del Patrimoni Cultural Valencià

3. Constatacions i consideracions

Els ponents de la CCP-TE encarregats de l'elaboració del pre-informe van visitar i van entrevistar-se amb l'entitat sol·licitant. També es van consultar historiadors locals.

3.1. Ponts objecte de proposta d'actuació

El Pont del molí la Roca; ubicat al Km 11,1 de la TV-3319 / C-104 (UTM: E 273939,0 N 4499314,6), de 2 arcs i una llum de ~17 metres. Està a l'inventari del Patrimoni Cultural Català.

El Pont del molí Bordales; ubicat al Km 10,3 de la TV-3319 / C-104 (UTM: E 274719,5 N 4498979,5), d'1 arc i una llum de ~9 metres.

El Pont del molí de l'Om; ubicat al Km 8,2 de la TV-3319 / C-104 (UTM: E 276593,0 N 4498656,0), de 4 arcs i una llum de ~36 metres. Està a l'inventari del Patrimoni Cultural Català.

3.2. Referència històrica sobre el pont de l'Olivar

EL PONT DE L'OLIVAR O DE TRAIQUERA

Joan Ferreres Nos, explica en el seu llibre "La Font de la Salut, religiositat popular, història del Reial Santuari de Traiguera", pàg. 13, "na Marieta, muller de Miquel Roig, l'any 1434, entre les seues deixes, a la Mare de déu de la Salut, etc. En el mateix document consta la construcció d'un pont de pedra al riu Sénia per unir el terme de Traiguera amb les terres de Catalunya i que fou encarregat el famós obrer i veí de Traiguera d'aquells temps, Benet Turó. Si entrem a la pàgina d'història de Catí, veurem que s'explica que l'antiga casa de la vila, també la va construir aquest mateix obrer de vila.

Per la data, i per l'autor el qualificaria de l'època gòtica: no té una forma del tot ogival com nosaltres entenem, tot i que en fa una mica si ho mires bé del mig i a la llunyania, però que amb aquestes formes els obrers de vila d'aquella època ja ho feien, i més en arquitectura civil de la nostra zona com ho demostra el treball que us he referit. Es va fer cap al 1414, era quan feien l'església gòtica de Sant Lluç, o siga està dintre d'aquest context, i no fora.

3.3. Consideracions sobre la cronologia dels ponts objecte del dictamen

Observant el pont de l'Olivar, de carreus ben treballats, es pot concloure que els ponts del molí la Roca, del molí Bordales i de l'Om, fabricats a base de pedra natural sense treballar, són molt posteriors, presumiblement del segle XVIII, construïts per donar accés als molins o fabricues de paper que hi havia a ambdues ribes del riu Sénia.

3.4. Patologies i defectes observats en els ponts

Els ponts presenten una sèrie de defectes constructius i logístics que s'haurien de solucionar per tal d'assegurar la resistència i estabilitat dels ponts a curt , mig i llarg termini.

En els arcs s'observa, en llocs puntuals, com s'ha perdut el material d'aferrat entre les pedres, fet que deixa a la vista una mena "d'esquerdes". És factible que aquests buits els provoqui l'aigua de la pluja, que es va filtrant per la calçada de terra del pont, i que a la llarga acabi provocant alguna patologia de tipus estructural que deformi l'arc i el faci irrecuperable.

No hi ha baranes al pont que protegeixin a vehicles i persones de caigudes a diferent nivell.

D'altra banda, no hi ha prescripcions ni recomanacions sobre el tipus i pes dels vehicles que poden passar pel pont.

3.5. Situació jurídica

Els ponts s'ubiquen entre dues comunitats, la Catalana i Valenciana. A més, el riu Sénia pertany a la conca del Xúquer.

Per tal de solucionar les possibles interferències entre administracions, seria adient que l'entitat o administració encarregada de les gestions per la recuperació dels ponts fos la Mancomunitat Taula del Sénia, ens local, format per 27 municipis valencians, catalans i aragonesos.

4. Conclusions

4.1. Interès patrimonial dels ponts

Més enllà de l'evident interès logístic i d'infraestructura de comunicacions per unir ambdues ribes del riu Sénia, els ponts de del molí la Roca, del molí Bordales i de l'Om també tenen un interès com a element arquitectònic patrimonial.

Si bé no són d'origen medieval, els ponts representen una etapa històrica de gran rellevància per a la regió vinculada a l'explotació industrial del riu Sénia, amb molins de paper, fariners i ramaders (el pont del molí la Roca està vincular a un lligallo). Així mateix, els arcs tenen una longitud i una altura destacables. Al ser tant estrets i al no disposar (actualment) de barana, donen una imatge de fragilitat i senzillesa de gran bellesa i atractiu.

Seria pertinent dotar als ponts de declaracions de béns d'interès local i, si ho estimen oportú les administracions autonòmiques competents, de declaracions de béns interès nacional.

4.2. Propostes per a la conservació dels ponts

Hi ha diferents elements del pont sobre els que s'hauria d'actuar, tant a nivell constructiu com a nivell logístic:

A.- L'arc estructural

A nivell constructiu: S'haurien de reomplir els buits entre les pedres amb material adequat per a la fi, apostant per morters sense retracció i d'una coloració terrosa perquè no destaquin. Al mateix temps, es fa necessari millorar la calçada dotant-la de pendent cap als extrems del pont per tal que l'aigua no s'estanqui i, per tant, filtri cap a l'intradós de l'arc.

A nivell logístic: S'hauria d'estudiar l'estructura de l'arc o arcs que formen els ponts, veure quina càrrega màxima estimada pot suportar, i indicar-ho a ambdós extrems amb un cartell per delimitar el pas de vehicles pesants.

B.- Baranes

S'haurien de reconstruir les baranes, però de la manera original, és a dir, amb una petita paret de pedra de 15 o 20 cm de gruix i 50 o 60 cm d'altura, més un passamà senzill.

C.- Calçada

S'hauria de refer la calçada per dotar-la de pendent uniforme cap a un o els dos extrems del pont, evitant la formació de basals, impermeabilitzar amb un reg asfàltic o similar, i aplicar una capa de millora tipus sauló, tot-u, graveta o similar en tota la superfície.

4.3. Gestió de la intervenció

La CCP-TE considera que la Mancomunitat Taula del Sénia és l'ens que s'hauria d'encarregar de la intervenció de recuperació dels ponts.

En principi, el procediment s'hauria de fonamentar en la redacció del projecte (amb el pertinent concurs si s'escau), la posterior tramitació a les comissions de patrimoni d'ambdues comunitats i altres administracions competents afectades, de la sol·licitud i consecució de les subvencions per a les obres i, finalment, del concurs per a l'adjudicació de les obres de recuperació dels ponts.

4.4. Proposta de declaració de nivell patrimonial

Per tal de protegir mitjançant els instruments legislatius que fan referència al patrimoni cultural als ponts, la Mancomunitat Taula del Sénia i els ajuntaments dels termes municipals que uneixen els ponts podrien sol·licitar a les administracions competents la declaració dels ponts com a Bé Cultural d'Interès Local.

Així mateix, la declaració dels tres ponts com a BCIL seria un primer pas per a una declaració de més abast com la que seria declarar ambdues ribes del riu Sénia com a zona d'interès etnològic, en la categoria de Bé Cultural d'Interès Nacional.

Aquest dictamen de la Comissió Cívica del Patrimoni de les Terres de l'Ebre ha estat aprovat per unanimitat de tots els membres de la comissió en data 3 d'octubre de 2014.